

Országos Lotz János szövegértési és helyesírási verseny

Országos forduló

2015. 03. 20-21.

4. osztály

tanuló neve

tanuló iskolája

Tollbamondás pontszáma: _____

Szövegértés pontszáma: _____

Helyesírási teszt pontszáma: _____

Összesített pontszám: _____

A feladatokat összeállította:

Kutnyánszkyne Bacskai Eszter szaktanár

Lenczéné Vrbovszki Judit szaktanácsadó

Unti Judit szaktanár

Lektorálta:

M. Tóth Katalin lektor

A verseny fővédnöke:

Dr. Simoncsics Péter nyelvész, docens

Tollbamondás

Összesen: 20 pont

Elért pontszám: ____

Név

Olvass figyelmesen! Azután válaszolj a szöveggel kapcsolatos kérdésekre! 😊

Ahány nyelv, annyi szokás

Kétségtelennek látszik, hogy Lotz János kétnyelvű (német és magyar) családba született egy amerikai városban. Így valószínűleg két anyanyelve volt. A XX. század eleji amerikai bevándorlók életét irodalmi alkotásokból és filmekből megismerve valószínűnek tartom azt is, hogy a Lotz család a hozzá hasonlókkal, föltehetőleg más, Magyarországról kivándorolt evangélikus német családokkal élt együtt. Ezek a családok kivándorlásukkor az elmagyarosodás különböző fokain álltak: az egyik szomszédban még németül beszéltek, a másikban már magyarul, s a távolban, más negyedekben pedig már angolul folyt a beszéd. A kétnyelvűséghez Lotz nyilván csecsemőkorától hozzászokott, sőt iskoláskorba lépve valószínűleg angol nyelvű társakkal is érintkezésbe került volna, ha szülei az I. világháború után nem úgy határoznak, hogy hazatérnek szülőfalujukba, a dél-dunántúli Somogyvámosra.

A háború, mint ahogy általában, óriási felfordulást hozott a falu életébe: a férfinép jelentős része elesett a harctereken vagy fogolytáborokban halt meg, s csak töredéküknek sikerült hazatérnie, az otthonmaradók közül sokakat elvitt a háborút követő spanyolnátha, s ahogy ilyenkor lenni szokott, a falu népessége jelentősen megcsappant, s a német nyelvű népesség kisebbségbe kerülhetett a magyar nyelvűekhez képest.

Az Amerikából való hazatérés során egy olasz hajón eltöltött két hét újabb nyelvvel, az olasszal gazdagította az értelmes kisfiú nyelvi világát, és röviddel ezután szüleinek falujában kezdte meg Lotz János a már kizárólag magyar nyelvű iskolát az Ausztria és Magyarország határvidékéről származó, és Somogyba menekült, nevét Böhmről Bőjtére magyarosító kiváló tanító keze alatt. Az iskola hatására fölerősödő magyar nyelvhasználat következtében a német szinte teljesen háttérbe szorult. Állítom és jót is állok érte, hogy Lotz János ízes somogyi nyelvjárásában semmilyen „német” nyom nem volt.

(Simoncsics Péter szövege nyomán)

Feladatok

1. Egészítsd ki a meghatározásokat a szöveg alapján egy-egy odailló szóval! 6/

A szavakat, kifejezéseket a szövegben aláhúzással emeltük ki.

Ahány ház, annyi szokás. (a címhez kötődő eredeti közmondás jelentése)

Minden családban _____ a szokások.

ízes: A _____-ben feltűnik a somogyi nyelvjárás.

kétnyelvű: Az illető két nyelvet beszél _____ként.

„német” nyom: A német nyelv is hathatott volna a magyar _____-re.

magyarosító: Az idegen hangzású _____magyarra cserélte.

más negyedekben: Az Amerikában élő magyar családok különböző _____laktak.

2. Miért csökkent le Somogyvámos lakossága a 20. század első húsz évében? 4/

Írj 4 okot!

- a) _____ b) _____
c) _____ d) _____

3. Keresd meg a hibákat a szövegben és húzd alá!

5/

Apám és anyám az 1910-es években vándoroltak ki Amerikába. 1913-ban születtem, a kinti első évekre nem emlékszem. Szüleim tanítottak meg magyarul és németül. A helybeli iskolába kezdtem járni. Később azonban hazahoztak szüleim: 1920-ban érkezünk Magyarországra. A hazaúton a hajón két újabb nyelvet sikerült megismernem. Akkor már 10 éves voltam. A családom régi otthonában élünk egy Somogy falvi településen. Az ottani népiskolába jártam. A tanító bácsi, Böhm (Böjte) Sándor sokat beszélt nekünk Erdélyről, a szülőföldjéről. Annyira megszerettem a magyar nyelvet, hogy németórákra nem is készültem.

4. Válaszolj a feltett kérdésekre!

5/

Hol tanult meg magyarul Lotz János? _____

Miért hajóval tért haza a család Amerikából?

A háború előtt többségben lehettek a németek szülei falujában? *igen* *nem* (Húzd alá!)

Miért állítja Simoncsics Péter, hogy nincs nyoma a németes hangzásnak Lotz beszédében?

Melyik világháború alatt volt már felnőtt Lotz János? *első* *második* (Húzd alá!)

Összesen 20 pont

Elért: _____

Helyesírási feladatlap

1. Húzd alá a betűvel jelölt sorok mindegyikében a kakukktojást, vagyis a hibásan írt szót!

8/

- a) A Két Lotti, Magyar Hírlap, Élet és Tudomány, A magyar helyesírás szabályai
 b) muszáj, vizsály, sajog, sekéj
 c) gyújtós, húsos, bölcsőde, óvóda
 d) szellő, frissesség, köppeney, mennyország
 e) leg-ki-vá-lóbb, An-tark-tisz, galy-lyaz, ed-zés
 f) azonban, színpad, utánna, bennszülött
 g) nőj!, jöjj!, löjj!, hagyj!
 h) győri, Tolna megye, Magyar, Japán

2. a) Írd le számjegyekkel a következő mondatok toldalékos számneveit! 8/

- Háromszor kértem a főzelékből. _____
 Ebben a kosárban négygyel több alma van. _____
 Az ötödiken lakom. _____
 Május másodikán lesz a születésnapom. _____
 Március tizenötödike nemzeti ünnepünk. _____
 Május elsején nem kell iskolába menni. _____
 Jövőre ötödikes leszek. _____
 A tornasorban én vagyok a negyedik. _____

b) Írd le betűvel a következő mondatok számait! 2/

- Egy év 365 napból áll. _____
 2015 a fény éve. _____

3. a) Írd le megfelelően tagolva a következő mondatokat! 7/

b) Jelöld a mondatvégi írásjeleket!

2/

Kinefolyjonavízapoharadból _____

Vajonhazaérek mégsötétedéselőtt _____

Áronbeszeretett osztálytársába _____

Misibeszeretettvolnászólniabeszélgetésbe _____

Megkelloldanodeztahelyzetet _____

Ténylegelfogszmennisélni _____

Richárdfüligérőszájjalnéztevégigavígoperát _____

c) Írd le elválasztva az utolsó mondat valamennyi szavát!

2/

4. Döntsd el, hogy az alábbi közmondások közül melyiket írtuk le helyesen, melyiket nem! A hibátlanokat pipáld ki, a többiben húzd alá a hibás írásmódú szót/szavakat, majd írd a vonalra helyesen!

21/

Az öndicséret bűdös.

Elcsúszott egy banánhéjon.

Kimint veti ágyát, úgy aluszja álmát.

Kutyaugatás nem hallatszik a mennybe.

Se elne bizd magad, se kéccségbe ne essél!

Adig jár a korsó a kútra, míg elnem törik.

Eccer volt budán kutyavásár.

Madarat tolláról, embert baráttjáról.

Egyet mondok, kettő lesz belőle.

Nyuktával dicsérd a napot.

Sokat hallj, láss, keveset szójj!

Az egészség izét a betegség agyja meg.

5. Írj mindegyik szabály, illetve megállapítás igazolására 2 tetszőleges példát! 10/

a) A mássalhangzók időtartamának fontos szerepe van. Más a jelentése annak a szónak, amelyik hosszú mássalhangzót kap, és más, amelyik ugyanolyan mássalhangzót, de rövidet.

Pl.: _____ - _____

_____ - _____

b) A legtöbb főnév végén hosszú ú,ü van. Pl.: _____, _____

c) Vannak azonban olyan főneveink is, amelyeknek a végén az u,ü rövid. Pl.:

_____, _____

d) A legtöbb madárnévben ly található, van azonban néhány j-s is. Pl.: _____,

e) Az intézménynevekben az és kivételével minden szót nagy kezdőbetűvel írunk.

Pl.: _____,

Összesen: 60 pont

Elért pontszám: _____